

SPOLOČNÁ RYBÁRSKA POLITIKA: VZNIK A VÝVOJ

Spoločná rybárska politika (SRP) bola prvýkrát sformulovaná v Rímskej zmluve. Spočiatku bola spojená so spoločnou poľnohospodárskou politikou, postupne sa však osamostatnila. Hlavným cieľom SRP od jej reformy v roku 2002 je zabezpečiť udržateľný rybolov a zaručiť rybárom príjmy a stále zamestnanie. Lisabonská zmluva zavádza v rámci rybárskej politiky niekoľko zmien. V roku 2013 uzavrela Rada s Parlamentom dohodu o novej SRP s cieľom dosiahnuť, aby rybolov a akvakultúra boli udržateľné z environmentálneho, hospodárskeho a sociálneho hľadiska.

PRÁVNY ZÁKLAD

Články 38 – 43 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ).

ZFEÚ zaviedla niekoľko inovácií v oblasti účasti Parlamentu na vypracúvaní právnych predpisov týkajúcich sa SRP. Najvýznamnejšou zmenou je, že právne predpisy nevyhnutné na sledovanie cieľov SRP sa v súčasnosti prijímajú v rámci riadneho legislatívneho postupu (predtým známeho ako spolurozhodovací postup), vďaka čomu sa Parlament stáva spoluzákonodarcom. Takéto právne predpisy však môže prijať iba Rada na základe návrhu Komisie.

Pokiaľ ide o ratifikáciu medzinárodných rybárskych dohôd, v Lisabonskej zmluve sa stanovuje, že majú byť ratifikované Radou po udelení súhlasu Parlamentu.

CIELE

Rybárstvo predstavuje prirodzené, obnoviteľné, hnutelné a spoločné vlastníctvo, ktoré je súčasťou nášho spoločného dedičstva. Odvetvie rybárstva patrí do spoločnej politiky a spoločné pravidlá sa prijímajú na úrovni EÚ a uplatňujú sa vo všetkých členských štátoch. Prvotným cieľom SRP bola ochrana populácií rýb a morského životného prostredia, zaručenie hospodárskej životaschopnosti európskych flotíl a poskytovanie kvalitných potravín spotrebiteľom. Reformou z roku 2002 sa k tomuto cieľu pridalo vyvážené a z environmentálneho, ekonomického i sociálneho hľadiska udržateľné využívanie zdrojov. V reforme sa zároveň uvádza, že udržateľnosť musí byť založená na spoľahlivých vedeckých odporúčaniach a zásade predbežnej opatrnosti.

DOSIAHNUTÉ VÝSLEDKY

A. Kontext

Spoločná rybárska politika bola pôvodne súčasťou spoločnej poľnohospodárskej politiky, postupne sa však počnúc rokom 1970 začala s ohľadom na vývoj

v Spoločenstve osamostatňovať, keďže členské štáty zavádzali výhradné hospodárske zóny a pristupovali nové členské štáty s veľkými rybárskymi flotilami. Tento vývoj znamenal, že Spoločenstvo sa muselo vyrovnávať so špecifickými problémami spojenými s rybolovom, ako sú prístup k spoločným zdrojom, ochrana populácií rýb, štrukturálne opatrenia pre rybárske flotily a medzinárodné vzťahy v oblasti rybolovu.

1. Začiatky

Rada prijala právne predpisy na ustanovenie spoločnej organizácie trhu s produktmi rybolovu a zavedenie štrukturálnej politiky Spoločenstva pre oblasť rybárstva až v roku 1970.

2. Raný vývoj

Rybárstvo zohrávalo významnú úlohu počas rokovaní o prístupí Spojeného kráľovstva, Írska a Dánska k EHS v roku 1972. Výsledkom bol odklon od základnej zásady slobody prístupu. Práva jednotlivých štátov na výhradný pobrežný rybolov v teritoriálnych vodách, ktoré sú vymedzené ako vody siahajúce do 12 námorných míľ od pobrežia, boli rozšírené tak, aby zahŕňali výhradné hospodárske zóny siahajúce až do vzdialenosti 200 námorných míľ od pobrežia. Členské štáty sa dohodli, že riadenie rybolovných zdrojov zostane v rukách Európskeho spoločenstva.

3. Nariadenia a reformy v oblasti SRP

a. Nariadenie z roku 1983

Po niekoľkých rokoch rokovaní prijala Rada v roku 1983 nariadenie (EHS) č. 170/83 ustanovujúce SRP novej generácie, ktoré obsahovalo záväzok týkajúci sa výhradných hospodárskych zón, vymedzilo pojem relatívnej stability a poskytlo ochranné správne opatrenia založené na celkových povolených výlovoch (TAC) a kvótach. Po roku 1983 sa SRP musela prispôbiť vystúpeniu Grónska zo Spoločenstva v roku 1985, prístupí Španielska a Portugalska v roku 1986 a zjednoteniu Nemecka v roku 1990. Tieto tri udalosti ovplyvnili veľkosť a štruktúru flotily Spoločenstva a jej potenciál výlovu.

b. Nariadenie z roku 1992

Nariadenie (EHS) č. 3760/92 z roku 1992, ktoré obsahuje ustanovenia upravujúce rybársku politiku do roku 2002, sa snažilo napraviť výraznú nerovnováhu medzi kapacitou flotily a potenciálom výlovu. Obhajovaným riešením bolo obmedzenie flotily Spoločenstva a zmiernenie sociálnych dôsledkov prostredníctvom štrukturálnych zmien. V nariadení sa zaviedla koncepcia rybolovného úsilia s cieľom obnoviť a zachovať rovnováhu medzi dostupnými zdrojmi a rybolovnými činnosťami. Zároveň sa ustanovil prístup k zdrojom na základe účinného systému licencií.

c. Reforma z roku 2002

Opatrenia zavedené v nariadení (EHS) č. 3760/92 neboli dostatočne účinné na to, aby zastavili nadmerný rybolov, a úbytok mnohých populácií rýb pokračoval ešte rýchlejším tempom. Kritická situácia viedla k reforme pozostávajúcej z troch nariadení prijatých Radou v decembri 2002, ktoré nadobudli účinnosť 1. januára 2003:

- rámcové nariadenie (ES) č. 2371/2002 o ochrane a trvalo udržateľnom využívaní zdrojov rybného hospodárstva (ktorým sa rušia nariadenia Rady (EHS) č. 3760/92 a č. 101/76),

- nariadenie (ES) č. 2369/2002 o pravidlách a postupoch týkajúcich sa štrukturálnej pomoci Spoločenstva v sektore rybárstva (ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 2792/1999),
- nariadenie (ES) č. 2370/2002, ktorým sa zavádza mimoriadne opatrenie Spoločenstva pre likvidáciu rybárskych plavidiel.

Prvoradým cieľom reformy z roku 2002 bolo zabezpečiť udržateľnú budúcnosť odvetvia rybolovu garantovaním stálych príjmov a pracovných miest pre rybárov a zásobovania spotrebiteľov a zároveň zachovaním krehkej rovnováhy medzi morskými ekosystémami. Stanovil sa dlhodobý prístup k riadeniu rybárstva vrátane núdzových opatrení, ktorý zahŕňal viacročné plány na obnovu populácií rýb, ktoré sa ocitli mimo bezpečných biologických limitov, a viacročné plány riadenia pre ostatné populácie rýb.

V záujme zabezpečenia účinnejšieho, transparentnejšieho a spravodlivejšieho monitorovania bola zriadená Európska agentúra na kontrolu rybárstva (EFCA) so sídlom vo Vigu (Španielsko).

Na základe reformy z roku 2002 získali rybári väčšie slovo pri rozhodnutiach o otázkach, ktoré sa ich týkajú, a to prostredníctvom vytvorenia regionálnych poradných rád (RPR) tvorených rybármi, vedeckými odborníkmi a zástupcami iných odvetví súvisiacich s rybolovom a akvakultúrou, ako aj regionálnych a vnútroštátnych orgánov, environmentálnych skupín a spotrebiteľov.

REFORMA SRP 2013

Reforma z roku 2002 nenaplnila z krátkodobého hľadiska očakávania, keďže naďalej pokračovalo zhoršovanie stavu niektorých populácií. Súčasne poukázala na niektoré problémy, ktoré dovtedy zostávali nepovšimnuté, napr. problém odhadzovaných úlovkov.

V roku 2009 Komisia iniciovala verejnú konzultáciu o reforme SRP s cieľom zahrnúť do nej nové zásady, ktorými by sa malo riadiť rybárstvo EÚ v 21. storočí. Po dlhých diskusiách v Rade a po prvýkrát aj v Parlamente sa 1. mája 2013 podarilo dosiahnuť dohodu o novom režime pre oblasť rybárstva založenom na troch hlavných pilieroch:

- novej spoločnej rybárskej politike (nariadenie (EÚ) č. 1380/2013),
- spoločnej organizácii trhu s produktmi rybolovu a akvakultúry (nariadenie (EÚ) č. 1379/2013) a
- novom Európskom námornom a rybárskom fonde (nariadenie (EÚ) č. 508/2014).

Cieľom novej SRP je zabezpečiť, aby činnosti v odvetviach rybolovu a akvakultúry boli z environmentálneho hľadiska a v dlhodobom horizonte udržateľné a aby sa riadili spôsobom, ktorý je v súlade s cieľmi dosiahnutia prínosov v ekonomickej a sociálnej oblasti a v oblasti zamestnanosti. Najdôležitejšími prvkami sú:

- Viacročné ekosystémové riadenie s cieľom posilniť úlohu, ktorú v predchádzajúcej reforme zohrávali viacročné plány, a zároveň zaujať ekosystémovejší prístup, s plánmi pre viaceré druhy a oblasti rybárstva v regionálnom rámci európskych geografických oblastí.

- Maximálny udržateľný výnos (MSY): s ohľadom na medzinárodné záväzky, napr. zo samitu o trvalo udržateľnom rozvoji v roku 2002 v Johannesburgu, sa v novej SRP stanovuje maximálny udržateľný výnos ako hlavný cieľ pre všetky oblasti rybníctva. Pokiaľ možno do roku 2015, najneskôr však do roku 2020, sa rybolovná úmrtnosť stanoví na úrovni FMSY (miera úlovkov danej populácie, ktorá vytvára maximálny udržateľný výnos).
- Zákaz odhadzovania úlovkov: nová reforma ukončí jednu z najviac neakceptovateľných praktík uplatňovaných v rámci rybníctva EÚ. Odhadzovanie regulovaných druhov sa postupne prestane uplatňovať a zároveň sa zavedú sprievodné opatrenia na zabezpečenie uplatňovania zákazu. Do roku 2019 bude celé rybníctvo EÚ uplatňovať novú politiku v oblasti odhadzovania úlovkov.
- Pokiaľ ide o kapacitu flotily, nová SRP ukladá členským štátom povinnosť, aby prispôsobili svoje rybolovné kapacity prostredníctvom národných plánov tak, aby boli v rovnováhe s ich rybolovnými možnosťami. Maloobjemový rybolov má zohrávať v novej SRP osobitnú úlohu. Oblasť, na ktorú sa vzťahuje výnimka pre tradičné flotily 12 námorných míľ, sa má predĺžiť do roku 2022.
- Pravidlá upravujúce činnosti rybníckych flotíl EÚ vo vodách tretích krajín a medzinárodných vodách sa majú určiť v kontexte vonkajších vzťahov EÚ, pričom treba zabezpečiť, aby boli v súlade so zásadami politiky EÚ. Ustanovenia o rybolove v týchto vodách sa týkajú dohôd o partnerstve v odvetví udržateľného rybníctva a účasti EÚ v regionálnych organizáciách pre riadenie rybníctva (RFMO).
- Udržateľná akvakultúra, zvýšenie výnosov v záujme zásobovania trhu EÚ rybami a posilnenie rastu v pobrežných a vidieckych oblastiach vnútroštátnymi plánmi.
- Na základe nových povinností musia členské štáty posilniť úlohu vedy tým, že zintenzívnia zhromažďovanie údajov a šírenie informácií o populáciách rýb, flotilách a vplyve rybolovných činností.
- Decentralizovanejšie riadenie priblížením rozhodovacieho procesu jednotlivým oblastiam rybníctva. Zákonodarcovia EÚ vymedzujú všeobecný rámec a členské štáty vypracúvajú vykonávacie opatrenia, pričom by sa mali na regionálnej úrovni usilovať o spoluprácu.
- Existujúci súbor technických opatrení obsiahnutý v nariadení Rady (ES) č. 850/98 vytvára komplexný a rôznorodý systém ustanovení, ktorý sa v súčasnosti reviduje, aby bol pre novú SRP k dispozícii nový súbor technických opatrení.

Súčasťou reformného balíka je spoločná organizácia trhov s produktmi rybolovu a akvakultúry.

Nový Európsky námorný a rybnícky fond (ENRF) bude slúžiť ako finančný nástroj, ktorý prispeje k vykonávaniu SRP a spoločnej organizácie trhov s produktmi rybolovu a akvakultúry.

ÚLOHA EURÓPSKEHO PARLAMENTU

A. Kompetencie

- Právne predpisy v oblasti rybárstva: v Lisabonskej zmluve sa stanovuje spolurozhodovanie (riadny legislatívny postup),
- Pristúpenie EÚ k medzinárodným dohovorom v oblasti rybárstva a uzatváranie dohôd s tretími krajinami (spolurozhodovanie s Radou).

B. Úloha

Na základe Lisabonskej zmluvy boli Európskemu parlamentu udelené väčšie legislatívne právomoci, vďaka čomu sa môže podieľať na formovaní spoločnej rybárskej politiky a dohliadať na pravidlá, ktorými sa riadia činnosti v odvetví rybolovu a akvakultúry EÚ.

Parlament prijal niekoľko uznesení týkajúcich sa potreby reformovať spoločnú rybársku politiku, a to:

- uznesenie z 12. apríla 2016 o inováciách a diverzifikácii maloobjemového pobrežného rybolovu v regiónoch, ktoré závisia od rybolovu^[1]. V ňom sa Komisia odporúča, aby prikladala mimoriadny význam sociálno-ekonomickému významu drobného pobrežného rybolovu a maloobjemového rybolovu v rámci EÚ,
- uznesenie z 27. apríla 2017 o riadení rybárskych flotíl v najvzdialenejších regiónoch^[2]: text obsahuje ustanovenia týkajúce sa špecifik a geografických podmienok najvzdialenejších regiónov a lepšieho využívania možností stanovených v článku 349 zmluvy a v SRP v súvislosti s nariadeniami, fondmi a programami s cieľom reagovať na osobitné ťažkosti najvzdialenejších regiónov,
- Uznesenie zo 4. júla 2017 o úloha cestovného ruchu súvisiaceho s rybolovom pri diverzifikácii rybného hospodárstva^[3]: tento text odráža cieľ 4 stratégie EÚ v oblasti biodiverzity do roku 2020, ktorého cieľom je zabezpečiť, aby bol rybolov viac udržateľný a zdravší, čím sa podporí zapojenie sektora do alternatívnych činností, ako napríklad ekoturizmus,
- Uznesenie z 24. októbra 2017 o spoločnej rybárskej politike: vykonávanie povinnosti vylodiť úlovky^[4]. Toto uznesenie sa týka návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (EÚ) č. 1380/2013: Parlament žiada Komisiu, aby mu vec znovu predložila, ak nahrádza, podstatne mení alebo má v úmysle podstatne zmeniť svoj návrh,
- uznesenie z 12. júna 2018 o súčasnom stave rekreačného rybolovu v Európskej únii^[5]: v texte sa zdôrazňuje potreba zabezpečiť, aby sa potrebné údaje o rekreačnom rybolove pravidelne zbierali, a zdôrazňuje sa silný a kľúčový význam spoločného využívania takýchto údajov.

[1]Ú. v. EÚ C 58, 15.2.2018, s. 82.

[2]Ú. v. EÚ C 298, 23.8.2018, s. 92.

[3]Ú. v. EÚ C 334, 19.9.2018, s. 20;

[4]Ú. v. EÚ C 346, 27.9.2018, s. 363.

[5]Priaté texty, [P8_TA\(2018\)0243](#).

Carmen-Paz Martí
05/2019

